

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ԵՐՐՈՐԴ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ԹՈՒՆՅԱՆԸ ԵՎ ԱՅԼՈՔ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(Գանգաղ թիվ 22812/05)

ՎՃԻՌ

ԱՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

9 հոկտեմբերի, 2012թ.

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ Է

11/02/2013

Սույն վճիռը վերջնական է դարձել Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն: Այն կարող է ենթարկվել խմբագրական փոփոխությունների:

Թունյանը և այլոք ընդդեմ Հայաստանի գործով,

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (Երրորդ Բաժանմունք) Պալատը, հետևյալ կազմով՝

Josep Casadevall, *Նախագահ,*

Egbert Myjer,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Ján Šikuta,

Luis López Guerra,

Kristina Pardalos, *դատավորներ,*

և Santiago Quesada, *Բաժանմունքի քարտուղար,*

2012 թվականի սեպտեմբերի 18-ին կայացած դռնփակ նիստում,
կայացրեց հետևյալ վճիռը, որն ընդունվեց նույն օրը:

ԸՆԹԱՅԱԿԱՐԳԸ

1. Վարույթը հարուցվել է 2005 թվականի հունիսի 15-ին՝ «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի («Կոնվենցիա») 34-րդ հոդվածի համաձայն, Հայաստանի Հանրապետության չորս քաղաքացիների՝ տկն. Էմմա Թունյանի, պրն. Սաշիկ Սաֆյանի, պրն. Գևորգ Սաֆյանի և պրն. Միհրան Սաֆյանի («դիմումատուներ») կողմից ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության բերված թիվ 22812/05 գանգատի հիման վրա:

2. Դիմումատուներին ներկայացրել է Երևանում գործող փաստաբան պրն. Վ. Գրիգորյանը: Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը («Կառավարություն») ներկայացրել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազոր ներկայացուցիչ պրն. Գ. Կոստանյանը:

3. 2007 թվականի հունիսի 20-ին գանգատն ուղարկվել է Կառավարություն: Որոշվել է նաև իրականացնել գործի ընդունելիության և ըստ էության միաժամանակյա քննություն (29-րդ հոդվածի կետ 1):

ՓԱՍՏԵՐԸ

2 ԹՈՒՆՅԱՆԸ ԵՎ ԱՅԼՈՔ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՃԻՌ

I. ԳՈՐԾԻ ՓԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

4. Դիմումատուները ծնվել են՝ համապատասխանաբար 1945, 1940, 1974 և 1976 թվականներին և ապրում են Երևանում:

5. Էմմա Թունյանը (այսուհետ՝ առաջին դիմումատու) ունեցել է 89.25 քառակուսի մետր մակերեսով բնակարան, որը գտնվում էր ք. Երևան, Բյուզանդի փող. 9 հասցեով: Բնակարանը գտնվել է առաջին դիմումատուի կողմից վարձակալվող 240 քառակուսի մետր մակերեսով հողակտորի վրա գտնվող տան մեջ: Դիմումատուները պնդել են, որ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանը (այսուհետ՝ երկրորդ, երրորդ և չորրորդ դիմումատուները)՝ առաջին դիմումատուի ամուսինը և երկու որդիները, տվյալ տան նկատմամբ ունեցել են օգտագործման իրավունք, սակայն Կառավարությունը վիճարկել է այս փաստը և պնդել, որ նրանք չեն ունեցել տունն օգտագործելու իրավունք, այլ պարզապես ունեցել են այդ տանը բնակվելու իրավունք:

6. 2002թ. օգոստոսի 1-ին Կառավարությունն ընդունել է թիվ 1151-Ն որոշումը, որով, կառուցապատման ծրագրեր իրականացնելու նպատակով, հաստատվել են Երևանի Կենտրոն թաղային համայնքի վարչական սահմանում պետության կարիքների համար վերցվող անշարժ գույքի (հողամասեր, շենքեր և շինություններ) օտարման գոտիները՝ 345,000 քառակուսի մետր ընդհանուր մակերեսով: Բյուզանդի փողոցը ներառված էր այդ օտարման գոտիների ցանկում:

7. 2004 թվականի հունիսի 17-ին Կառավարությունն ընդունել է թիվ 909-Ն որոշումը, որով թույլատրվում էր Բյուզանդի փողոցի մի հատվածի (որը հետագայում պետք է վերանվանվեր Գլխավոր պողոտա) կառուցապատումն իրականացնելու նպատակով պայմանագիր կնքել մասնավոր ընկերության՝ «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի հետ:

8. 2004 թվականի հուլիսի 28-ին «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի և Երևանի քաղաքապետարանի միջև կնքվել է համաձայնագիր, որով, *inter alia*, «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ին թույլատրվում էր ուղղակիորեն բանակցել օտարման ենթակա գույքի սեփականատերերի հետ, իսկ բանակցությունների ձախողման դեպքում՝ պետության անունից հայց ներկայացնել դատարան՝ գույքի հարկադիր օտարման պահանջով:

9. 2004 թվականի օգոստոսի 25-ին «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ն տեղեկացրել է դիմումատուներին, որ բնակարանը և վարձակալված

հողակտորը լիցենզավորված գնահատման կազմակերպության կողմից գնահատվել են 34,200 ԱՄՆ դոլար, և առաջին դիմումատուին որպես սեփականատիրոջ առաջարկվել է ազգային արժույթով համարժեք գումար՝ որպես փոխհատուցում: Նրան առաջարկվել է հավելյալ 28,600 ԱՄՆ դոլարի չափով գումար՝ որպես ֆինանսական խրախուսանք, եթե նա համաձայնություն տար կնքելու համաձայնագիր և հանձնելու անշարժ գույքը՝ հաջորդ հինգ օրվա ընթացքում: Մյուս դիմումատուներից յուրաքանչյուրին առաջարկվել էր 2,000 ԱՄՆ դոլար գումար որպես փոխհատուցում և 1,500 ԱՄՆ դոլար գումար որպես ֆինանսական խրախուսանք:

10. Հայտնի է, որ դիմումատուները չեն ընդունել առաջարկը, քանի որ նրանց չի գոհացրել առաջարկվող փոխհատուցման գումարի չափը:

11. 2004 թվականի սեպտեմբերի 23-ին «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ն պետության անունից դիմումատուների դեմ վարույթ է հարուցել՝ նպատակ ունենալով ստիպել նրանց կնքելու գույքը պետության կարիքների համար հանձնելու մասին պայմանագիրը և վտարել նրանց:

12. 2004 թվականի հոկտեմբերի 18-ին առաջին դիմումատուն հակընդդեմ հայց է ներկայացրել, որով նա վիճարկել է Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշման սահմանադրականության հարցը: Նա մասնավորապես նշել է, որ այդ որոշումը հակասում է Սահմանադրության 28-րդ հոդվածին, համաձայն որի՝ գույքը կարող է օտարվել միայն տվյալ գույքի առնչությամբ օրենքի ընդունմամբ: Այնուհետև նա նշել է, որ նույն հոդվածի համաձայն Կառավարությունն իրավասու չէր որոշում կայացնել գույքի օտարման մասին:

13. 2004 թվականի հոկտեմբերի 26-ին Երևանի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանը բավարարել է «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի հայցը և մերժել առաջին դիմումատուի հակընդդեմ հայցը՝ կարգադրելով, որ դիմումատուները կնքեն առաջարկվող համաձայնագրերը և՛ որ նրանց վտարեն: Ընդհանուր իրավասության դատարանը, *inter alia*, նշել է, որ այն իրավասու չէ Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշման սահմանադրականության վերաբերյալ որոշում կայացնել:

14. 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ին դիմումատուները ներկայացրել են վերաքննիչ բողոք:

15. 2005 թվականի մարտի 1-ին Քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանը բավարարել է «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի

4 ԹՈՒՆՅԱՆԸ ԵՎ ԱՅԼՈՔ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՃԻՌ

հայցը: Այնուհետև, վերաքննիչ դատարանը դադարեցրել է առաջին դիմումատուի հակընդդեմ հայցով վարույթը, քանի որ այն իրավասու չէր Կառավարության որոշումների սահմանադրականության վերաբերյալ որոշում կայացնել: Այն նաև կարգադրել է, որ դիմումատուները վճարեն դատական ծախսերը՝ 4,000 և 10,000 ՀՀ դրամի չափով:

16. 2005 թվականի մարտի 14-ին դիմումատուները ներկայացրել են վճարել բողոք՝ օրենքի միատեսակ կիրառության մասով: 2005 թվականի ապրիլի 1-ին նրանք իրենց բողոքին ավելացրել են հավելյալ փաստարկներ:

17. 2005 թվականի ապրիլի 14-ին վճարել դատարանը մերժել է դիմումատուների բողոքը:

18. 2005 թվականի ապրիլի 29-ին դատական ակտերի հարկադիր կատարողը հարուցել է կատարողական վարույթ և կարգադրել դիմումատուներին կատարելու վճիռը: 2005 թվականի մայիսի 12-ին դիմումատուներին, ովքեր ակնհայտորեն հրաժարվել են կամավոր կատարել վճիռը, հարկադրաբար վտարվել են իրենց տանից:

II. ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԻԱՆ ՆԵՐՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

19. Ներպետական օրենսդրության համապատասխան դրույթների համառոտ շարադրանքը տե՛ս *Minasyan and Semerjyan v. Armenia* գործով վճռում (թիվ 27651/05, §§ 23-43, 2009 թվականի հունիսի 23):

ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

I. ԿՈՆՎԵՆՏԻԱՅԻ ԹԻՎ 1 ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ 1-ԻՆ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄԸ

20. Դիմումատուները գանգատվել են, որ իրենց գույքից զրկելը խախտել է թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի երաշխիքները, համաձայն որի՝

«Յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ ունի իր գույքից անարգել օգտվելու իրավունք: Ոչ ոքի չի կարելի զրկել իր գույքից, բացառությամբ ի շահ հանրության և այն

պայմաններով, որոնք նախատեսված են օրենքով ու միջազգային իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներով:

Նախորդ դրույթները, այնուամենայնիվ, չեն խոչընդոտում պետության՝ այնպիսի օրենքներ կիրառելու իրավունքին, որոնք նա անհրաժեշտ է համարում ընդհանուր շահերին համապատասխան, գույքի օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու կամ հարկերի կամ մյուս գանձումների կամ տուգանքների վճարումն ապահովելու համար:»:

Ա. ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Գանգաղը ցուցակից հանելու մասին Կառավարության պահանջը

21. Գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված անարդյունավետ բանակցություններից հետո՝ Կառավարությունը, 2008 թվականի դեկտեմբերի 9-ի գրությամբ, Դատարանին տեղեկացրել է, որ գանգատով ներկայացված խնդրի լուծման նպատակով այն առաջարկել է միակողմանի հայտարարություն անել՝ առաջարկելով դիմումատուներին հանձնել 116 քառակուսի մետր մակերեսով վերանորոգված բնակարան մի շենքում, որի շինարարության աշխատանքները պետք է ավարտվեն 2010 թվականին, և որը գտնվում էր Երևանի Կենտրոն համայնքի սահմաններում, ինչպես նաև որոշակի դրամական գումար: Այնուհետև, այն Դատարանից պահանջել է գանգատը հանել ցուցակից՝ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածին համապատասխան:

22. Ամսաթիվ չպարունակող գրությամբ դիմումատուները առարկել են Կառավարության հայտարարությանը: Նրանք փաստարկ են ներկայացրել այն մասին, որ, նախևառաջ, նրանց գործով այնպիսի հարցեր են բարձրացվել, որոնք նախկինում չեն քննարկվել Դատարանի կողմից: Երկրորդ, կողմերի միջև եղել է հակասություն գործի փաստերի առումով, այն է՝ հակասություն իրենց սեփականության շրջանակի առումով: Երրորդ, Կառավարության կողմից առաջարկված փոխհատուցումը եղել է ոչ համարժեք և անբավարար: Այն եղել է անհամեմատելի օտարված գույքի չափին և տեղակայմանը, և դրանով հաշվի չի առնվել հողակտորից *de facto* զրկվելու հանգամանքը: Բացի դրանից, առաջարկում բացակայել են մանրամասները, օրինակ՝ կոնկրետ

հասցեն: Այն նաև ներառել է իրականացման երկարատև ժամկետ և վարձավճարի կամայական հաշվարկ:

23. Դատարանն ի սկզբանե դիտարկում է, որ կողմերը չեն կարողացել համաձայնության գալ գործի բարեկամական կարգավորման պայմանների առումով: Այն վերահաստատում է, որ Կոնվենցիայի 38-րդ հոդվածի 2-րդ կետին համաձայն, գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված բանակցությունները գաղտնի են, և այն, որ Դատարանի կանոնակարգի 62-րդ կանոնի 2-րդ կետով սահմանվում է, որ գործի բարեկամական կարգավորման հասնելու փորձի շրջանակներում տեղի ունեցած ցանկացած գրավոր կամ բանավոր հաղորդակցության և կատարված առաջարկի կամ համաձայնության վրա չի կարելի հղում կատարել կամ դրանց վրա հիմնվել մրցակցային դատավարության ժամանակ (տե՛ս *Meriakri v. Moldova* (մերժված), թիվ 53487/99, § 28, 2005 թվականի մարտի 1): Ուստի Դատարանը պետք է գործի Կառավարության միակողմանի հայտարարության և գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված բանակցությունների շրջանակից դուրս ներկայացված՝ կողմերի դիտարկումների հիման վրա, և անտեսի կողմերի պնդումները, որոնք արվել են գործի բարեկամական կարգավորման հնարավորությունների ուսումնասիրության համատեքստում, ինչպես նաև՝ այն պատճառները, թե ինչու կողմերը չեն կարողացել համաձայնության գալ գործի բարեկամական կարգավորման պայմանների շուրջ (տե՛ս *Estate of Nitschke v. Sweden*, թիվ 6301/05, § 36, 2007 թվականի սեպտեմբերի 27):

24. Դատարանը նշում է, որ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածով նախատեսվում է, որ այն կարող է վարույթի ցանկացած փուլում որոշում կայացնել գանգատը քննության ենթակա գործերի իր ցուցակից հանելու մասին, եթե հանգամանքները թույլ են տալիս հանգել այդ հոդվածի 1-ին կետի (ա), (բ) և (գ) ենթակետերում նշված եզրակացություններից որևէ մեկին: 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի (գ) ենթակետով Դատարանին, մասնավորապես, հնարավորություն է տրվում հանելու գործը քննության ենթակա գործերի իր ցուցակից, եթե՝

«Դատարանի կողմից հիմք ընդունված որևէ այլ պատճառով գանգատի քննությունը շարունակելն արդարացված չէ»:

25. Այն նաև նշում է, որ որոշ հանգամանքներում Դատարանը, 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի (գ) ենթակետի համաձայն, կարող է հանել գանգատը ցուցակից՝ պատասխանող կառավարության

կողմից միակողմանի հայտարարության հիման վրա, նույնիսկ եթե դիմումատուները ցանկություն են հայտնում, որ գործի քննությունը շարունակվի:

26. Այդ նպատակով Դատարանը պետք է հայտարարությունը ուշադիր քննի՝ իր նախադեպային իրավունքից, մասնավորապես՝ *Tahsin Acar* վճռից բխող սկզբունքների լույսի ներքո (տե՛ս *Tahsin Acar v. Turkey*, [GC], թիվ 26307/95, §§ 75-77, ՄԻԵԿ 2003-VI, նաև *WAZA Spółka z o.o. v. Poland* (որոշում) թիվ 11602/02, 2007 թվականի հունիսի 26, և *Sulwińska SulwinskaSulwinskav. Poland* (որոշում) թիվ 28953/03): Այնուամենայնիվ, այն անհրաժեշտ չի համարում որոշում կայացնել խնդրի վերաբերյալ կողմերի բոլոր փաստարկների առումով՝ հետևյալ պատճառությամբ:

27. Առաջարկվող փոխհատուցման բնույթին անդրադառնալիս՝ Դատարանը նշում է, որ Կառավարությունն առաջարկել է դիմումատուներին ապահովել նոր բնակարանով և որոշակի գումարով: Այնուամենայնիվ, Դատարանը համոզված չէ, որ սա ընդունելի առաջարկ է, քանի որ Կառավարությունը չի տրամադրել բավարար մանրամասներ տվյալ բնակարանի մասին (նմանատիպ իրավիճակի համար տե՛ս *Yedigaryan v. Armenia* (որոշում), թիվ 10446/05, § 35, 2011 թվականի նոյեմբերի 15, և *Yeranosyan v. Armenia* (որոշում), թիվ 3309/06, § 24, 2011 թվականի նոյեմբերի 15): Կառավարությունը չի հստակեցրել դրա ճշգրիտ տեղն ու հասցեն կամ տրամադրել որևիցե օժանդակ փաստաթուղթ (տե՛ս, ի տարբերություն դրա, *Gharibyan and Others v. Armenia* (որոշում), թիվ 19940/05, § 22, 2011 թվականի նոյեմբերի 15, *Ghasabyan and Others v. Armenia* (որոշում), թիվ 23566/05, § 21, 2011 թվականի նոյեմբերի 15, և *Baghdasaryan and Zarikyants v. Armenia* (որոշում), թիվ 43242/05, § 21, 2011 թվականի նոյեմբերի 15):

28. Ուստի Դատարանը մերժում է Կառավարության՝ գանգատը Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի համաձայն գործերի ցուցակից հանելու մասին պահանջը:

2. Դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանի, Գևորգ Սաֆյանի և Միհրան Սաֆյանի՝ տուժողի կարգավիճակը

29. Կառավարությունը փաստարկ է ներկայացրել այն մասին, որ դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանը չէին կարող համարվել թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի ենթադրյալ խախտման զոհեր, քանի որ նրանք այդ

դրույթի իմաստով չունեին որևէ «սեփականություն»: Մասնավորապես, դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանը առաջին դիմումատուին սեփականության իրավունքով պատկանող տան նկատմամբ չէին օգտվում սեփականության իրավունքից, այդ թվում նաև՝ բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունքից: Վերջինս, Քաղաքացիական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի համաձայն, կարող էր ծագել միայն պետական գրանցման պահից: Այնուամենայնիվ, չկար որևիցե ապացույց, որով հնարավոր էր ցույց տալ, որ դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանն ունեին անշարժ գույքի կադաստրում գրանցված նման իրավունք: Այսպիսով, միակ իրավունքը, որից նրանք օգտվում էին սովյալ տան մեջ բնակվելու իրավունքն էր՝ Ընտանեկան օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի և «Երեխայի իրավունքների մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածի համաձայն: Այնուամենայնիվ, այս իրավունքը չի կարող համարվել «սեփականություն» թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի իմաստով:

30. Դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանը փաստարկ են ներկայացրել առ այն, որ նրանք առաջին դիմումատուին սեփականության իրավունքով պատկանող տան նկատմամբ ունեին բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունք: Հայաստանում գործում էր վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանների կողմից հստակ ձևավորված նախադեպային իրավունք, որի համաձայն՝ Բնակարանային օրենսգրքի 54-րդ և 120-րդ հոդվածների ներքո ճանաչվում էր բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունքը՝ հետևյալ երեք գործոնների հիման վրա՝ (1) բնակելի տարածքի սեփականատիրոջ ընտանիքի անդամ լինելը, (2) այդ բնակելի տարածքում բնակվելը, և (3) սեփականատիրոջ հետ ընդհանուր տնտեսություն վարելը: Նրանց պարագայում այս երեք գործոններն էլ առկա էին:

31. Ընդունելով, որ բնակելի տարածքի օգտագործման իրենց իրավունքը չի գրանցվել անշարժ գույքի կադաստրում՝ դիմումատուները փաստարկ են ներկայացրել այն մասին, որ նույնիսկ առանց պետական գրանցման նրանք օգտվել են այդ իրավունքից, քանի որ «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածի համաձայն՝ գույքի նկատմամբ ամուսինների, երեխաների և խնամքի տակ գտնվող այլ անձանց իրավունքերը, որոնք սահմանված են օրենքով, գործում են նույնիսկ առանց նման գրանցման: Ամեն դեպքում,

նրանք չէին կարող գրանցել այդ իրավունքը՝ չնայած ցանկանում էին, քանի որ Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշմամբ տվյալ տան նկատմամբ դրվել էին այնպիսի սահմանափակումներ, որոնցով արգելվում էր անշարժ գույքի կադաստրում այդ տան նկատմամբ ցանկացած գործարքի գրանցումը:

32. Դիմումատուները, ի վերջո, փաստարկ են ներկայացրել այն մասին, որ բնակելի տարածքի օգտագործման իրենց իրավունքը հաստատվում է նաև այն փաստով, որ հայցվորը ձգտում էր դատարաններ դիմելու միջոցով դադարեցնել տան նկատմամբ իրենց իրավունքերը՝ գումարային փոխհատուցման վճարման միջոցով, և դատարանները թույլատրել են նման փոխհատուցումը:

33. Դատարանը նկատում է, որ դիմումատուներ Սաշիկ Սաֆյանը, Գևորգ Սաֆյանը և Միհրան Սաֆյանը՝ որպես հայցվորներ, մասնակցում էին բնակարանի նկատմամբ սեփականության իրավունքը դադարեցնելու համար իրականացվող դատական քննությանը: Ավելին, ներպետական դատարանները, նման դադարեցումը որոշելիս, անմիջապես անդրադարձել են այս դիմումատուներին և նրանց տրամադրել փոխհատուցում, որը նույնական էր նման այլ գործերում օգտագործման իրավունք ունեցող անձանց տրամադրվող փոխհատուցման հետ (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan*, վերևում մեջբերված, § 16, և *Hovhannisyian and Shiroyan v. Armenia* (արդարացի փոխհատուցում), թիվ 5065/06, § 14, 2011 թվականի նոյեմբերի 15): Այսպիսով, սեփականության նկատմամբ նրանց ունեցած իրավունքը, այս դեպքում՝ բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքը, ճանաչվել է ներպետական դատարանների կողմից, որոնք որոշել են փոխհատուցում տրամադրել այդ իրավունքի դադարեցման դիմաց: Այստեղից հետևում է, որ Կառավարության պնդումը հակառակի մասին հիմնված չէ ներպետական դատարանների եզրակացությունների վրա: Այս առումով Դատարանը վերահաստատում է, որ բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքն այն արդեն ճանաչել է «գույք»՝ թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի իմաստով (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan*, մեջբերված վերևում, § 56): Հետևաբար, Կառավարության առարկությունը պետք է մերժվի:

3. Եզրակացություն

34. Դատարանը նշում է, որ սույն բողոքը Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ կետի իմաստով ակնհայտ անհիմն չէ: Դատարանն այնուհետև նշում է, որ այն անընդունելի չէ որևէ այլ հիմքով: Հետևաբար այն պետք է հայտարարվի ընդունելի:

Բ. ԳՈՐԾԻ ԸՍՏ ԷՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

35. Դիմումատուները պնդել են, որ իրենց պատկանող գույքից զրկելը չի կատարվել օրենքով նախատեսված պայմանների համաձայն, քանի որ այդ ամենը կատարվել է Սահմանադրության 28-րդ հոդվածով ամրագրված երաշխիքների խախտմամբ:

36. Կառավարությունը պնդել է, որ Սահմանադրության 28-րդ հոդվածը դիմումատուների գործով կիրառելի չէր:

37. Դատարանը վերահաստատում է, որ թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի առաջին և ամենակարևոր պահանջն այն է, որ սեփական գույքից անարգել օգտվելու իրավունքի նկատմամբ պետական մարմնի ցանկացած միջամտություն պետք է լինի օրինական. առաջին պարբերության երկրորդ նախադասությամբ թույլատրվում է գույքի օտարում միայն «օրենքով ... նախատեսված պայմաններով», իսկ երկրորդ պարբերությամբ ճանաչվում է, որ պետություններն ունեն անշարժ գույքի օգտագործումը «օրենքների» գործադրման միջոցով վերահսկելու իրավունք: Ավելին, իրավունքի գերակայությունը՝ ժողովրդավարական հասարակության հիմնարար սկզբունքներից մեկը, արտացոլված է Կոնվենցիայի բոլոր հոդվածներում (տե՛ս *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC], թիվ 25701/94, § 79, ՄԻԵԿ 2000-XII): Այնուհետև, Դատարանը վերահաստատում է, որ «օրենքով նախատեսված պայմաններով» արտահայտությամբ, նախ, պահանջվում է համարժեքորեն հասանելի և բավականաչափ հստակ ներպետական իրավական դրույթների առկայություն և դրանց պահպանում (տե՛ս *Lithgow and Others v. the United Kingdom*, 1986 թվականի հուլիսի 8, § 110, շարք «Ա», թիվ 102):

38. Դատարանը նշում է, որ այն արդեն քննել է նմանատիպ բողոքներ և փաստարկներ ընդդեմ Հայաստանի մեկ այլ գործում և եզրահանգել, որ գույքից զրկելը և օգտագործման իրավունքը դադարեցնելը չեն կատարվել «օրենքով նախատեսված պայմաններով» (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan*, մեջբերված վերևում, §§ 69-77): Սույն գործում այդ եզրակացությունից շեղվելու համար Դատարանը որևէ պատճառ չի տեսնում:

39. Համապատասխանաբար, խախտվել է թիվ 1 Անձանագրության 1-ին հոդվածը:

II. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ ԱՅԼ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐ

40. Դիմումատուները նաև առաջ են քաշել մի շարք գանգատներ՝ համաձայն Կոնվենցիայի 6-րդ և 8-րդ հոդվածների:

41. Հաշվի առնելով իր տրամադրության տակ գտնվող բոլոր նյութերը և այնքանով, որքանով այդ բողոքները գտնվում են իր դատազրույթության ներքո՝ Դատարանը գտնում է, որ դրանցով չի բացահայտվում Կոնվենցիայով կամ դրան կից Արձանագրություններով սահմանված իրավունքների և ազատությունների առերևույթ խախտման որևէ դեպք: Հետևաբար, համաձայն Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ կետերի, գանգատի սույն մասը պետք է մերժվի՝ ակնհայտորեն անհիմն լինելու պատճառով:

III. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 41-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԿԻՐԱՌԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

42. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածը սահմանում է.

«Եթե Դատարանը գտնում է, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի կամ դրան կից Արձանագրությունների խախտում, իսկ համապատասխան Բարձր պայմանավորվող կողմի ներպետական իրավունքն ընձեռում է միայն մասնակի հատուցման հնարավորություն, ապա Դատարանը որոշում է, անհրաժեշտության դեպքում, տուժած կողմին արդարացի փոխհատուցում տրամադրել»:

Ա. Վնասը

43. Նյութական վնասի դիմաց առաջին դիմումատուն պահանջել է 4,401,440 եվրո՝ որպես օտարման գույքի և բաց թողնված օգուտի արժեք, մինչդեռ մյուս դիմումատուներից յուրաքանչյուրը պահանջել է 6,930 եվրո՝ որպես իրենց դադարեցված օգտագործման իրավունքի արժեք: Նրանք ոչ նյութական վնասի հարցը թողել են Դատարանի հայեցողությանը:

44. Կառավարությունը մեկնաբանություններ չի արել այս պահանջների վերաբերյալ:

45. Դատարանը նշում է, որ այն նախկինում տրամադրել է նյութական վնասների փոխհատուցում նմանատիպ իրավիճակում

(տե՛ս *Minasyan and Semerjyan v. Armenia* (արդարացի փոխհատուցում), թիվ 27651/05, §§ 17-21, 2011 թվականի հունիսի 7), որը միանգամայն կիրառելի է սույն գործում: Կիրառելով միևնույն մոտեցումը և տալով գնահատական իր տրամադրության տակ եղած բոլոր նյութերի հիման վրա՝ Դատարանը կրած նյութական վնասը գնահատում է 30,000 եվրո և որոշում է տրամադրել այս գումարը բոլոր դիմումատուներին միասին՝ մերժելով նրանց պահանջի մնացած մասը, այդ թվում նաև՝ բաց թողնված օգուտի մասին պահանջը, որը կրում է տեսական բնույթ: Այնուհետև այն որոշում է յուրաքանչյուր դիմումատուին տրամադրել 1,500 եվրո՝ որպես ոչ նյութական վնասի փոխհատուցում:

Բ. Ծախսեր և ծախքեր

46. Դիմումատուները պահանջել են նաև 14,000 ՀՀ դրամ ներպետական դատարաններում կրած ծախսերի և ծախքերի փոխհատուցման համար, մասնավորապես՝ դատական այն ծախսերի, որ պարտավոր են եղել կատարել:

47. Կառավարությունը մեկնաբանություններ չի արել այս պահանջների վերաբերյալ:

48. Դատարանի նախադեպային իրավունքին համապատասխան՝ դիմումատուն ունի ծախսերի ու ծախքերի փոխհատուցման իրավունք՝ այնքանով, որքանով ցույց է տրվել, որ դրանք իրականում կատարվել են, եղել են անհրաժեշտ, և դրանց չափը եղել է ողջամիտ: Սույն գործի շրջանակներում հաշվի առնելով իր տրամադրության տակ եղած փաստաթղթերը և վերը նշված չափորոշիչները՝ Դատարանը ողջամիտ է համարում առաջին դիմումատուին տրամադրել 30 եվրո գումար՝ որպես ներպետական դատավարության փուլում կատարված ծախսերի ու ծախքերի փոխհատուցում:

Գ. Չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույքը

49. Դատարանը պատշաճ է համարում, որ չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույքը պետք է հիմնվի Եվրոպական կենտրոնական բանկի սահմանած փոխառության առավելագույն տոկոսադրույքի վրա, որին պետք է գումարվի երեք տոկոսային կետ:

ԱՅՍ ՀԻՄՆԱՎՈՐՄԱՄԲ՝ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՄԻԱԶԱՅՆ՝

1. Հայտարարում է դիմումատուների՝ գույքից զրկելու վերաբերյալ բողոքն ընդունելի՝ համաձայն թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի, իսկ գանգատի մնացած մասը՝ անընդունելի.
2. Վճռում է, որ տեղի է ունեցել թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի խախտում.
3. Վճռում է, որ՝
 - ա) պատասխանող Պետությունը, Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի 2-րդ կետին համապատասխան վճիռն ուժի մեջ մտնելուց հետո երեք ամսվա ընթացքում, պետք է վճարի հետևյալ գումարները, որոնք պետք է փոխարկվեն պատասխանող Պետության արժույթով՝ վճարման օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքով.
 - i) բոլոր դիմումատուներին միասին նյութական վնասի դիմաց՝ 30,000 եվրո (երեսուն հազար եվրո)՝ գումարած գանձման ենթակա բոլոր հարկերը,
 - ii) յուրաքանչյուր դիմումատուին վնասի դիմաց՝ 1,500 եվրո (հազար հինգ հարյուր եվրո)՝ գումարած գանձման ենթակա բոլոր հարկերը,
 - (iii) դիմումատու Էմմա Թունյանին՝ 30 եվրո (երեսուն եվրո)՝ գումարած նրան վճարվող գումարից գանձման ենթակա բոլոր հարկերը.
 - բ) վերը նշված եռամսյա ժամկետի ավարտից հետո մինչև վճարման օրը պետք է վճարվի վերը նշված գումարի պարզ տոկոս՝ պարտավորությունների չկատարման ժամանակահատվածում Եվրոպական կենտրոնական բանկի սահմանած փոխառության առավելագույն տոկոսադրույքի չափով՝ գումարած երեք տոկոսային կետ.
4. Մերժում է դիմումատուների՝ արդարացի փոխհատուցման պահանջի մնացած մասը:

Կատարված է անգլերենով և գրավոր կերպով ծանուցվել է 2012 թվականի հոկտեմբերի 9-ին՝ համաձայն Դատարանի կանոնակարգի 77-րդ կանոնի 2-րդ և 3-րդ կետերի:

14 ԹՈՒՆՅԱՆԸ ԵՎ ԱՅԼՈՔ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՃԻՌ

Սանտիագո Քեսադա
Քարտուղար

Ջոզեփ Կասադեվալ
Նախագահ